

- SKTH/ Kemija u industriji, Zagreb, 1985; sekcije D, E, F i H (prijevod: *M. Šuprina, S. Kovač, M. Lačan*), SKTH/ Kemija u industriji, Zagreb, 1988.
- Vodič kroz IUPAC-ovu nomenklaturu organskih spojeva, preporuke HKD i HDKI 2001 (urednik prijevoda *V. Rapić*; prijevodi: *I. Bregovec, Š. Horvat, K. Majerski, V. Rapić*), Školska knjiga, Zagreb, 2002.
 - Nomenklatura organskih spojeva (prijevod i komentar: *E. Cerkovnikov i E. Guštak*), HKD – posebna izdanja, svezak 1, Zagreb, 1954.
 - IUPAC-ova nomenklatura organskih spojin, sekcije A, B, C, D, E, F, H i S (prijevod: *B. Stanovnik, M. Tišler*), Fakulteta za naravoslovlje in tehnologijo v Ljubljani, Ljubljana, 1983; Vodnik po nomenklaturi organskih spojin IUPAC (prijevod: *B. Stanovnik i M. Tišler*), Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana, 1999.
 - Nomenklatura organické chemie, IUPAC 1969, oddíl A, B, C (prijevod: *K. Bláha, M. Ferles, J. Staněk*), Academia, Praha, 1974.
 - T. Portada, V. Stilinović*, *Kem. Ind.* **58** (10) (2009) 463–464.
 - M. Kaštelan-Macan*, *Kem. Ind.* **59** (1) (2010) 20.
 - V. Rapić*, *Kem. Ind.* **50** (5) (2001) 261–273.
 - Glosar razrednih imena organskih spojeva i reaktivnih intermedijara na osnovi strukture (prijevod: *D. Škare, T. Portada i L. Frkanec*) HDKI/ Kemija u industriji, Zagreb, 2005.

Korijeni gluposti

N. Raos

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb

Sjedim ja tako u kafiću na trešnjavačkom placu s jednom svojom znanicom, psihologinjom koja se bavi kognitivnom psihologijom ili, pučki rečeno, liječenjem gluposti. Baš smo započeli nevezano razgovarati o svemu i svačemu, od cijena mrkve i kvalitete rajčice do kemije, filozofije, psihologije i entomologije kad nam iznebuha pride neki čovjek te baci na stol nekakve papire. Odmah potom progovori: “Kako bih mogao doći do tvoje knjige?”

Što sam mu mogao reći nego: “Leksikon kemijskih sinonima možeš kupiti u uredništvu Kemije u industriji ili, još lakše, u knjižari Ljevak na Jelačićevom trgu.” Ovaj me stade nešto čudno gledati, a gledam i ja njega jer mi nije jasno da čovjek ne zna kupiti knjigu koja je netom izašla. No odmah mi potom sine što hoće – hoće da mu knjigu darujem. Zašto? Zato što sam autor, pa sam – valjda – vlasnik čitave naklade. Uostalom, mislim si, cijena knjige ne može biti niža – samo 80 kuna, a uvaženi je kolega daleko od toga da bude socijalni slučaj. Na kraju, u toj niskoj cijeni ugrađen je i moj niski honorar, pa sad: ne samo da si radio daleko ispod cijene nego bi još trebao sve što si od knjige dobio potrošiti za kupovanje svoje knjige e da bi je dijelio škrtim kolegama!

Dok su mi misli išle u smjeru radnih prava i tužnog položaja izdavaštva u našoj zemlji, vidjeh na licu moje znanice da postavlja dija-gnozu. “Tko ti je taj?”, upita. Objasnio sam joj da to nije faca s placa nego neka druga faca – upravo je imala priliku vidjeti jednog našeg vrlo uglednog znanstvenika. Mome se objašnjenju nije mogla načuditi, pa ipak je na kraju pobijedila profesionalnost. “Čovjek ima određenu količinu duševne energije, pa ako je utroši u razvijanje jedne vrste inteligencije, ne preostane mu dovoljno za razvoj druge”, objasni mi. To je razlogom zašto su mnogi znanstvenici djetinjasti, u komunikaciji s ljudima nespreni i naivni. Kad vidim kako mnogi moji kolege reaguju, riječju i slovom, na ono što pišem u ovoj rubrici, često se zapitam koliko imaju godina. Takve reakcije ne bih očekivao ni od djece.

No dobro, manjak socijalne inteligencije rezultat je prezauzetosti poslom. Mogli bismo reći da je to privatna neinteligencija. Ako je čovjek dovoljno inteligentan da može s uspjehom raditi svoj posao, koga briga što je on privatno, u komunikaciji sa svojim prijateljima i znancima nespren, smotan, zvuzlan. Sve ima svoju cijenu, pa tako i znanstvena karijera.

No što je s onom drugom inteligencijom, onom koja se mjeri koeficijentom inteligencije?

S takvom sam se neinteligencijom nedavno susreo na najgori moguć način. Dakle, recenzent tvrdi da mravlja kiselina nije masna

kiselina, a ja kažem da jest. Tu ne pomaže gledanje u udžbenike i leksikone jer jedni kažu jedno, drugi drugo. Jasno je da je pojam masne kiseline vrlo kompleksan i neodređen te da bi ga se do kraja shvatilo, treba razumjeti način mišljenja i kemije i biologije. Jasno je da ne možemo masnim kiselinama smatrati samo kiseline koje se nalaze u masti, jer prvo nikad ne možemo znati da se u nekoj biljnoj ili životinjskoj masti neće pronaći još neka kiselina, a drugo što se u mastima nalaze i posve “nemasne” kiseline, poput derivata ortofosforne kiseline (fosfolipidi). Jasno je da postoje niže i više masne kiseline, masne kiseline u užem i u širem smislu. Jasno je da pojam masne kiseline ne proizlazi ni iz kakvog prirodnog zakona, nego iz prešutnog dogovora kemičara. Jasno, je jasno... No da bi bilo jasno, čovjek mora biti sposoban da si neke stvari učini jasnima – mora biti inteligentan. A to (inteligencija) je ono što mnogim našim kemičarima nedostaje. Zašto?

Dok je prvi oblik neinteligencije rezultat prevelike zaokupljenosti svojim poslom, drugi je pak oblik neinteligencije rezultat društvene inercije i diskretnog karijerizma. Kako?

Evo kako. Uspješni ljudi, općenito govoreći, ne vole inteligentne suradnike. Razlog je očit: takav mu je suradnik konkurencija – pa ga se valja riješiti. Ima mnogo načina da se to učini. Može mu se napisati loša ocjena za izbor u više zvanje ili mu onemogućiti da preuzme utjecajno radno mjesto, recimo katedru na fakultetu. Drugi je način da ga se pošalje u inozemstvo “na usavršavanje” uz toplu nadu da će tamo zauvijek ostati. No to je već recept iz feudalnih vremena: kad bi se kakav velikaš počeo vrtjeti oko kraljice, kralj mu je udijelio veliku čast da povede vojsku daleko, daleko – tako daleko da se iz daljine nikad ne vrati.

S onim drugima, nesposobnima stvar je drugačija. Svatko voli imati potрку, nekoga tko će bez gundanja raditi ono što se nadređenom ne da raditi. Takvi ljudi, potrke, obično obavljaju poslove daleko ispod svoje formalne kvalifikacije. No dođe vrijeme da njihov svemoćni šef i zaštitnik ode u mirovinu. Što onda?

E, onda, onda... Onda po inerciji, rekli bismo gotovo po prirodnoj nužnosti, na njegovo mjesto dolazi nesposoban mu suradnik. Malo štete ako je takav čovjek lijen, ako ne voli raditi. No što ako je marljiv, a usto ambiciozan? Jao si ga svima oko njega! Nesposoban da se suoči sa svojom ograničenošću, takav se čovjek čvrsto drži pravila i ustrajava na principima – jer mu samo to može pružiti osjećaj sigurnosti u poslu koji ne razumije. S njime je teško ako i nemoguće surađivati: ako mu se pokušaš oprijeti argumentom, od njega možeš očekivati samo zlo. To je najgora biljka koja raste iz korijena gluposti.